

МЕТОДИКА
ВИКЛАДАННЯ
РУМУНСЬКОЇ
МОВИ

Міністерство освіти і науки України
Чернівецький національний університет
імені Юрія Федьковича

МЕТОДИКА ВИКЛАДАННЯ РУМУНСЬКОЇ МОВИ

Методичні рекомендації
для виконання лінгвістичного аналізу в ЗЗСО

Укладач Тодошук В.Г.

Чернівці

Чернівецький національний університет
імені Юрія Федьковича

2022

УДК 373.5.091.33:811.135.1(072)

М 545

Укладач Тодошук В.Г.

М 545 **Методика** викладання румунської мови : метод. реком. для виконання лінгвістичного аналізу в ЗЗСО. Чернівці, Чернівец. нац. ун-т, ім. Ю. Федьковича. 2022. 32 с.

Методичні рекомендації до курсу «Методика викладання румунської мови» призначені для самопідготовки і використання на заняттях або для перевірки здобутих і вироблених студентами знань та умінь. Робота зі запропонованим матеріалом сприятиме закріпленню, удосконаленню й систематизації знань про різновиди лінгвістичного аналізу румунської мови.

УДК 373.5.091.33:811.135.1(072)

© Чернівецький національний університет
імені Юрія Федьковича, 2022

Tipuri și tehnici de analiză lingvistică

ANALIZA LINGVISTICĂ

Alături de *conversație*, *analiza lingvistică* este metoda principală de studiere a limbii în școală. Felul analizei lingvistice este în funcție de compartimentul limbii căruia se aplică:

- *analiză fonetică* ;
- *analiză lexicală*;
- *analiză morfologică*;
- *analiză sintactică*;
- *analiza ortografiei și a punctuației*;
- *analiză stilistică*.

Analiza lingvistică poate fi *parțială* și *totală* și se folosește în aproape toate tipurile de lecție de limbă, în funcție de scopul general și de obiectivele operaționale urmărite, fie că e în cauză numai un compartiment al limbii (cel lexical, morfologic etc.), fie că este vorba de toate acestea laolaltă. Indiferent de forma adoptată, ea urmărește înțelegerea profundă a *întregului* unui fenomen al limbii și nu are un scop în sine, ci se ridică de la faptele de limbă la *legi*, adică la *definiții* și *reguli*.

Importanța metodei este incontestabilă: pe lângă faptul că înlesnește considerabil cunoașterea de către elevi a structurii limbii române, a legilor ei interne de organizare și dezvoltare, ea le dezvăluie multiplele posibilități de exprimare ale limbii noastre, le cultivă propriile posibilități de exprimare, le dezvoltă spiritul de observație, puterea de generalizare, gândirea, formarea unor priceperi și deprinderi.

Analiza lingv istică presupune parcurgerea următoarelor operații:

- *descompunerea întregului* (enunț, text mai amplu) în părți componente;
- *cercetarea naturii* acestor părți;
- stabilirea *funcției* lor în actul de vorbire dat;
- stabilirea *raportului* cu celelalte părți componente;
- constatarea conformității lor cu normele vorbirii literare.

Analiza fonetică

Operează la capitolul fonetică și își are locul la toate clasele ori de câte ori este cazul, nu numai în lecțiile de limbă, ci și de literatură, și nu numai la clasele elementare.

Constă în:

- descompunerea cuvintelor în elementele fonetice componente (silabe, vocale, consoane);
- surprinderea *ordinii sunetelor* componente;
- constatarea *accentului*;
- a modului în care se grupează sunetele (diftongi, triftongi, hiat);
- a modului în care se transcriu sunetele prin litere (litere simple, grupuri de litere - *ce, ci, ge, gi, ghe, ghi, che, chi* etc.);
- surprinderea, după caz, a valorilor expresive ale sunetelor vorbirii.

Un caz particular al analizei fonetice îl oferă *analiza prozodică*, care își găsește locul atât în lecțiile de limbă, pentru a releva valorile stilistice (expresive) ale elementelor stratului fonetic al limbii, cât și în lecțiile de literatură, în comentarea poeziilor, pentru a evidenția funcționalitatea *poetică* (de potențare a substanței lirico-reflexive) a acestor componente.

Analiza prozodică implică parcurgerea următoarelor niveluri:

N I: *unitățile ritmice* („celulele ritmice”);

N II: *modulele* ritmice (conturat de dispunerea „celulelor ritmice”);

N III: *cezura* (pauzele ritmice);

N IV: *rima*;

N V: *versul și strofa*.

Analiza lexicală

Se aplică, în mod special, compartimentului *vocabular*, dar se folosește și în lecțiile de literatură, în corectarea și discutarea temelor elevilor, când un procedeu metodic operant se dovedește a fi *substituția*, pentru găsirea cuvântului celui mai nimerit, în vederea exprimării precise și nuanțate.

Analiza lexicală poate avea ca obiect:

- cuvintele derivate sau compuse dintr-un text dat;
- arhaismele, neologismele, regionalismele dintr-un text, cu preocuparea evidențierii rolului lor în text;
- antonimele, omonimele, sinonimele, paronimele;
- dezvoltarea sensului figurat al unor cuvinte, pentru evidențierea folosirii materialului lexical pentru realizarea unei comunicări clare, corecte, nuanțate și mai ales expresive.

Tehnica analizei lexicale constă în folosirea conversației pe baza materialului lingvistic dat, urmărindu-se *identificarea, structura, sensul, funcția expresivă* a diferitelor categorii de cuvinte, în contextul lingvistic din care fac parte.

Analiza morfologică

Constă în identificarea părților de vorbire și a principalelor caracteristici morfologice ale acestora (în funcție de flexiunea sau inflexiunea lor). În școală se practică, frecvent, analiza morfologică îmbinată cu surprinderea valorilor sintactice ale părților de vorbire, în actul viu al comunicării verbale.

Consemnăm *algoritmii* analizei morfo-sintactice, pentru fiecare parte de vorbire (flexibilă și neflexibilă).

A. Flexibile:

Substantivul:

- comun sau propriu;
- simplu sau compus;

- articulat (cu articol hotărât sau însoțit de articol nehotărât; enclitic sau proclitic) ori nearticulat;
- însoțit de articol posesiv (genitival) ori de articol demonstrativ (adjectival), după caz;
- genul (masculin, feminin, neutru; epicen, după caz);
- numărul: singular (sau defectiv de plural, după caz) sau plural (defectiv de singular, dacă e cazul);
- cazul (nominativ, genitiv, dativ, acuzativ, vocativ);
- însoțit de prepoziție (simplă sau compusă) ori de locuțiune prepozițională - dacă e cazul;
- funcția sintactică.

Exemplu: „Pe la geamurile albastrii de noapte, râdeau merii înfloriți” (Ionel Teodoreanu, *În casa bunicilor*, p. 201).

- *pe la geamurile* = substantiv comun, simplu, articulat cu articol hotărât *-le*, enclitic, neutru, plural, acuzativ cu prepoziție, complement circ. de loc.

Articolul:

Se analizează, de obicei, împreună cu cuvântul pe care îl însoțește, dar se poate analiza și separat, caz în care se consemnează :

- felul (hotărât, nehotărât; posesiv sau genitival, demonstrativ ori adjectival);
- poziția față de substantiv: proclitic sau enclitic (la articolele hotărât și nehotărât);
- genul (masculin, feminin, neutru);
- numărul (singular ori plural);
- cazul (nominativ, genitiv, dativ, acuzativ, vocativ);
- se precizează că este o parte de vorbire fără funcție sintactică.

Exemplu: La umbra *cea* deasă a *unei* înalte clădiri, ședeau, în tihnă, doi pensionari.

- *cea* (deasă) = articol-demonstrativ (adjectival), feminin, singular, acuzativ, fără funcție sintactică;

- *a* (unei clădiri) = articol posesiv (genitival), feminin, singular, genitiv, fără funcție sintactică;

- *unei* (clădiri) = articol nehotărât, proclitic, feminin, singular, genitiv, fără funcție sintactică.

Adjectivul:

- calificativ sau provenit din alte părți de vorbire;
- simplu sau compus;
- variabil (cu o singură terminație sau cu două terminații) ori invariabil;
- genul (masculin, feminin, neutru);
- numărul (singular ori plural);
- gradul de comparație sau fără grad de comparație;
- cazul (nominativ, genitiv, dativ, acuzativ, vocativ);
- funcția sintactică;
- preia sau nu articolul substantivului pe care îl determină.

Exemplu: Pădurea *cea întunecoasă* se reflectă în *luciosul* lac.

- *cea întunecoasă* = adjectiv calificativ, simplu, variabil cu două terminații, feminin, singular, gradul pozitiv, nominativ, atribut adjectival + articol adjectival (*cea* = feminin, singular, nominativ);

- *luciosul* = adjectiv calificativ, simplu, variabil cu două terminații, neutru, singular, gradul pozitiv, acuzativ, atribut adjectival, purtător al articolului hotărât enclitic al substantivului *lac*.

Pronumele

- personal:

- pronumele (cu mențiunea dacă e un pronume personal de politețe);
- persoana (I, a II-a, a III-a);
- forma inițială (de nominativ) pentru formele neaccentuate de dativ și acuzativ, singular și plural;
- genul (masculin, feminin, neutru);
- numărul (singular ori plural);
- cazul;
- forma accentuată sau neaccentuată (atonă) la dativ și acuzativ;
- forma independentă ori conjunctă pentru formele neaccentuate;
- valorile de dativ posesiv, dativ etic, neutră, dacă e cazul;

- însoțit de articolul posesiv sau genitival (dacă e cazul);
- însoțit de prepoziție (simplă sau compusă), de locuțiune prepozițională, dacă e cazul;
- funcția sintactică (sau fără funcție sintactică).

Exemplu: Privesc cartea-*mi* minunată și sufletu-*mi* se bucură.

- *mi* = pronume personal, persoana I singular, forma inițială „eu”, dativ, formă neaccentuată, conjunctă, dativ posesiv, atribut pronominal.

Unde *mi*-ai fost, prietene?

- *mi* = pronume personal, persoana I singular, forma inițială „eu”, dativ, formă neaccentuată, conjunctă, dativ etic, fără funcție sintactică.

Ne-am întâlnit după multă vreme și dă-*i* cu poveștile, dă-*i* cu amintirile!

- *i* = pronume personal, persoana a III-a, masculin, singular, forma inițială „el”, dativ, formă neaccentuată, conjunctă, valoare neutră, fără funcție sintactică.

- **demonstrativ:**

- pronumele demonstrativ;
- de apropiere, de depărtare, de identitate;
- simplu sau compus;
- formă literară, formă populară, formă regională;
- gen;
- număr;
- caz;
- însoțit de articol posesiv sau genitival (după caz);
- însoțit de prepoziție (simplă sau compusă) ori de locuțiune prepozițională (dacă e cazul);
- funcția sintactică:

Exemplu: Plecă de la spectacol deoarece era așteptat de *celălalt*.

- (de) *celălalt* = pronume demonstrativ de depărtare, compus, masculin, singular, acuzativ, însoțit de prepoziția simplă *de*, complement indirect.

- posesiv:

- persoana;
- numărul posesorilor: un singur posesor sau mai mulți posesori;
- genul și numărul obiectului posedat (masculin, feminin, neutru); un singur obiect posedat sau mai multe obiecte posedate);
- cazul (nominativ, genitiv, dativ, acuzativ);
- însoțit de prepoziție (simplă sau compusă), ori de locuțiune prepozițională (după caz);
- funcția sintactică.

Exemplu: *Ai voștri* se aflau în mare încurcătură după aflarea rezultatului.

ai voștri – pronume posesiv, persoana a II-a, mai mulți posesori, mai multe obiecte posedate, masculin, nominativ, subiect.

- pronume reflexiv:

- formă proprie sau formă împrumutată de la pronumele personal;
- persoana;
- numărul (numai pentru persoanele I și a II-a), la persoana a III-a invariabil după număr;
- invariabil după gen (la toate persoanele);
- cazul (dativ sau acuzativ);
- forma accentuată (numai la persoana a III-a) sau forma neaccentuată;
- pentru formele neaccentuate – independentă sau conjunctă;
- valoarea (de dativ posesiv – dacă e cazul);
- funcția sintactică sau fără funcție sintactică (marca gramaticală a diatezei reflexive).

Exemplu: Manifesta o vizibilă încredere *de sine* în toate ocaziile.

- *de sine* = pronume reflexiv, formă proprie, persoana a III-a, invariabil după gen și număr, acuzativ, forma accentuată, însoțită de prepoziția simplă *de*, atribut pronominal prepozițional.

Mă încumet să cred că nu e bine ce faci.

- *mă* (încumet) = pronume reflexiv, persoana I singular, formă împrumutată de la pronumele personal, acuzativ, formă neaccentuată independentă, fără funcție sintactică, marcă gramaticală a diatezei reflexive.

- pronume interogativ:

- genul (numai la G.-D. sg. și numai la pronumele la care genul este marcat gramatical, la celelalte fiind invariabil după gen);
- numărul (numai la pronumele și la cazurile la care este marcat gramatical, la celelalte fiind invariabil după număr);
- însoțit de prepoziție ori de locuțiune prepozițională (dacă e cazul);
- însoțit de articol posesiv sau genitival (dacă e cazul);
- funcția sintactică.

Exemplu: A cui este cartea aceasta?

- *a cui* = pronume interogativ, invariabil după gen și număr, cazul genitiv, însoțit de articolul posesiv sau genitival (feminin-singular), nume predicativ.

- pronume relativ:

- simplu sau compus;
- genul (numai la pronumele la care genul este marcat gramatical, la celelalte fiind invariabil după gen);
- numărul (numai la pronumele care pot avea forme de sg. și pl., la celelalte fiind invariabil din punctul de vedere al numărului);
- cazul (nominativ, genitiv, dativ, acuzativ);
- însoțit de prepoziție (simplă sau compusă) ori de locuțiune, prepozițională (dacă e cazul);
- rolul în frază;
- funcția în propoziția subordonată.

Exemplu: Privea de pe înălțimea^{1/} căreia de-abia i se zărea conturul^{2/}.

- *căreia* = pronume relativ simplu, feminin, singular, genitiv cu rol dublu în frază element relațional subordonator, poziție post-inițială,

introduce o propoziție subordonată atributivă, în propoziția subordonată fiind complement indirect.

- pronume nehotărât;

- simplu sau compus;
- genul (la formele la care este marcat gramatical, la celelalte fiind invariabil după gen);
- numărul (numai la formele la care este marcat gramatical, la celelalte fiind invariabil după număr);
- cazul;
- însoțit de articol posesiv sau genitival (după caz);
- însoțit de prepoziție sau locuțiune prepozițională (dacă e cazul);
- funcția sintactică.

Exemplu: Unii știau răspunsul.

- *unii* = pronume nehotărât simplu, masculin, plural, nominativ, subiect.

- pronume negativ:

- simplu sau compus;
- genul (dacă e cazul; dacă nu, invariabil după gen);
- numărul (dacă e cazul; dacă nu, invariabil după număr);
- cazul;
- funcția sintactică.

Exemplu: Nici unul dintre elevii clasei n-a întârziat de la programul sportiv.

- *nici unul* = pronume negativ, compus, masculin, singular, nominativ, subiect.

- adjectivul pronominal:

- simplu sau compus;
- genul;
- numărul;
- cazul;
- funcția sintactică.

Exemplu: Nici o defecțiune tehnică nu e admisă în structura mașinii.

- *nici o* = adjectiv pronominal negativ, feminin, singular, acuzativ, atribut adjectival.

Numeralul:

- cardinal (propriu-zis, colectiv, fracționar), ordinal, distributiv, multiplicativ, adverbial;
- simplu sau compus;
- valoarea morfologică (substantivală, adjectivală, adverbială);
- genul (dacă e cazul);
- cazul;
- funcția sintactică.

Exemplu: Nu-ți dau *două* cărți pentru un pix.

- *două* (cărți) = numeral cardinal simplu, folosit cu valoare adjectivală, feminin, acuzativ, atribut.

S-a îmbogățit *înzecit*.

- *înzecit* = numeral multiplicativ, cu valoare adverbială, complement circumstanțial de mod.

Verbul:

- predicativ sau nepredicativ;
- tranzitiv sau intransitiv;
- personal sau impersonal;
- conjugarea (I, II, III, IV);
- diateza (activă, pasivă, reflexivă); la diateza reflexivă: construit cu pronume reflexiv în dativ sau în acuzativ;
- modul;
- timpul;
- persoana;
- numărul;
- forma afirmativă sau negativă;
- funcția, sintactică;
- însoțit de prepoziție simplă sau compusă.

Exemplu : El crezuse¹/ că am să ajung un mare muzician²/.

- crezuse = verb predicativ, tranzitiv, personal, conjugarea a III-a, diateza activă, indicativ, mai mult ca perfect, persoana a III-a, singular, forma afirmativă, predicat verbal;
- am să ajung = verb nepredicativ, intransitiv, personal, conjugarea a III-a, diateza activă, indicativ, viitor, formă populară, persoana I, singular; forma afirmativă, verb copulativ, împreună cu un substantiv (*muzician*) formează un predicat nominal.

B. Neflexibile

Adverbul:

- fel (de loc, de timp, de mod, de cauză);
- simplu sau compus;
- corelativ (dacă e cazul);
- grad (sau fără grad) de comparație;
- nepredicativ sau predicativ;
- însoțit de prepoziție (după caz);

Exemplu: Negreșit¹/ că a fost ceva de spaimă²/.

- *negreșit* = adverb de mod, simplu, fără grad de comparație, predicativ, solicită o propoziție subordonată subiectivă.

Prepoziția:

- se analizează împreună cu partea de vorbire pe care o însoțește, și independent, caz în care se consemnează:

- simplă sau compusă;
- propriu-zisă sau provenită dintr-o altă parte de vorbire;
- modul cum este construită (cu genitivul, dativul, acuzativul);
- ce raporturi exprimă.

Exemplu: Ne-am adunat cu toții *împrejurul* stejarului falnic.

- *împrejurul* (stejarului) = prepoziție compusă, provenită din adverb, construită cu cazul genitiv, exprimă raportul de subordonare dintre un verb (*ne-am adunat*) și un complement circumstanțial de loc (*împrejurul stejarului*).

Conjuncția:

- coordonatoare sau subordonatoare;
- simplă sau compusă;

- exprimă un raport de coordonare (copulativă, adversativă, disjunctivă ori concludivă) în propoziție sau în frază, sau de subordonare on frază;
- cuvânt fără funcție sintactică.

Exemplu: Am petrecut^{1/} și am glumit,^{2/} căci eram mulțumiți de reușitele noastre^{3/}.

- și = conjuncție coordonatoare copulativă, simplă, exprimă în frază un raport de coordonare între două propoziții principale, fără funcție sintactică;

- căci = conjuncție subordonatoare, simplă, exprimă un raport de subordonare între o propoziție circumstanțială de cauză și regenta ei, fără funcție sintactică.

Interjecția:

- simplă sau compusă;
- propriu-zisă sau provenită dintr-o altă parte de vorbire;
- onomatopeică (dacă e cazul);
- nepredicativă (cu funcția sintactică de... sau fără funcție sintactică) ori predicativă (cu funcția sintactică de predicat verbal).

Exemplu: Și peștele, abia prins, tuști! în iaz.

- tuști = interjecție, simplă, propriu-zisă, onomatopeică, predicativă, cu funcția de predicat verbal.

Efectuarea analizei morfologice urmează algoritmi menționați pentru fiecare parte de vorbire sau unitate morfologică (alcătuită din mai multe cuvinte, când acestea numesc împreună obiecte, fenomene, noțiuni sau îndeplinesc, la un loc, anumite funcții sintactice). Segmentarea se face după *criteriul combinat*, cu alte cuvinte, îmbinând *criteriul formal* cu *cel semantic* și cu *criteriul funcțional*. Astfel, se consideră „unități” următoarele grupe de cuvinte:

- a. *Cuvintele compuse* (prin alăturare sau contopire) care numesc noțiuni unice (*Delta Dunării, gura-leului* etc.);
- b. *Locuțiunile* (înlocuibile cu un cuvânt): *aducere-aminte, te miri ce*;
- c. *Formele flexionare compuse* (timpurile și modurile compuse, diatezele pasivă și reflexivă, gradele de comparație);
- d. *Construcții consacrate* de tipul: *câte și mai câte, colac peste*

pupăză etc.;

e. *Combi-na-țiile prin repe-tarea ace-lui-a-și cuvânt (nas în nas, fel de fel etc.)*

f. *Substan-tivul fel în-so-țit de deter-minări precum : de tot felul, în acest fel etc.*

Câteva dificultăți ridică încadrarea unor părți de vorbire în una sau alta din cele zece categorii. Spre exemplu, elevii ezită între a considera un cuvânt:

- *adjectiv sau adverb* ? Criteriul de diferențiere este, în acest caz, faptul că adjectivul stă pe lângă sau se referă la *un nume* și că se acordă cu el în gen, număr și caz, iar ca adverb stă pe lângă *un verb* și e invariabil (ex.: om *corect*, femeie *corectă*/ adjectiv; oamenii lucrează *corect*, fetele lucrează *corect*/ adverb; funcțiile de atribut adjectival, respectiv complement circumstanțial);

- *un, o - articole nehotărâte, numerale sau pronume nehotărâte* ? Criteriul de identificare este *contextul*: ca *numeral*, contextul implică ideea de număr; ca *pronume (adjectiv) nehotărât*, el se află în corelație cu un alt pronume nehotărât; prin eliminarea acestor relații, se află că este *articol nehotărât*;

- *lui - articol, pronume sau adjectiv pronominal* ? Criteriul de identificare

corectă este că *lui*, ca articol, stă, de obicei, pe lângă substantive nume de persoană, masculine înlocuind aceste substantive cu altele comune, el devine enclitic; ca *pronume*, stă în urma substantivului (sau îl înlocuiește), îndeplinind funcția de atribut pronominal sau de complement indirect;

- *locuțiune prepozițională sau conjuncțională* ? Criteriul este că *locuțiunile prepoziționale* se termină în substantiv sau adverb articulat ori într-o prepoziție: *în locul, în loc de, alături de, aproape de* etc.; *locuțiunile conjuncționale* cuprind neapărat o conjuncție sau un alt cuvânt de legătură și se termină cu aceasta: *chiar dacă, pentru că, în caz că, de vreme ce* etc.;

- *cel, cea – articol sau adjectiv demonstrativ* ? Criteriul: ca *articol demonstrativ* stă pe lângă adjective; ca *adjectiv demonstrativ* stă pe lângă substantive sau adjective substantivizate;

- *pronumele personale forme scurte au valoare de pronume personal sau de pronume reflexiv ?* Criteriul: acordul în număr și persoană cu verbul pe lângă care stă;
- *cel ce, ceea ce – pronume relative compuse sau grupuri analizabile ?*

Aici opiniile sunt împărțite. Pot fi luate ca grupuri neanalizabile (pronume relativ compus) când li se poate substitui un pronume relativ simplu: *cine, ce*; dacă primul element component este formă dezvoltată, va fi considerat element independent (pronume demonstrativ) și va fi analizat separat;

- *și – pronume reflexiv sau conjuncție ?* Criteriul: analiza morfo-sintactică în context: în exemplul „Nică și-a luat pupăza la subțioară¹/ și-a plecat la iarmaroc²”, prin analiză se constată că primul *și* e pronume reflexiv, însoțind verbul *a lua*, arătând că subiectul suferă acțiunea efectuată de el însuși, iar al doilea *și* este conjuncție (cuvânt de legătură) întrucât leagă cele două propoziții – o conjuncție coordonatoare.

În practica didactică tradițională, analiza morfologică se însoțește, din necesități de ordonare și sistematizare, cu anumite scheme și tabele. Spre exemplu, pentru *substantiv*:

Cuvântul analizat	Felul	Artic.	Genul	Nr.	Cazul	Cu / fără prepoziție	Funcția sintactică
substantivul	comun/ propriu simplu/ compus	artic./ neartic.					

Analiza sintactică

Obiectul acestui tip de analiză îl constituie structura propozițiilor și a frazelor, mai precis, surprinderea constituenților enunțurilor coerente de mai mică sau mai mare complexitate, a funcțiilor acestora în realizarea comunicării verbale corecte și eficiente.

• Analiza sintactică a propoziției

Implică următoarele operații metodice specifice:

1. Identificarea și segmentarea părților componente;
2. Stabilirea felului și a părții de vorbire prin care se exprimă;
3. Surprinderea relațiilor dintre ele (de inerentă, de coordonare sau subordonare);
4. Constatarea aspectelor privind *topica*, *punctuația* și, eventual, a implicațiilor de ordin *stilistic*.

Se începe cu identificarea *predicativului* (nucleul comunicării propoziției), apoi cu a *subiectului*, plecând de la faptul că *predicativul* se exprimă, de regulă, prin verb predicativ la mod personal sau prin alt cuvânt cu valoare verbală (adverb predicativ, interjecție cu valoare verbală), iar *subiectul* este exprimat printr-un substantiv sau un înlocuitor al său. Rolul hotărâtor în identificarea lor îl are *orientarea logică* (subiectul arată *despre cine* sau *despre ce* se comunică ceva, iar predicativul, *ce se spune despre* subiect), în subsidiar, se pot folosi și întrebările: *cine, ce*, adresate subiectului; *ce face, ce este, cine este, cum este*, adresate predicativului, precum și *topica*.

Mai trebuie precizate următoarele:

- Subiectul se poate exprima printr-un *cuvânt simplu*, un *cuvânt compus*, o *sintagmă* (grup de cuvinte) – *Vodă e-n zale și fier; Păsări-Lăți-Lungilă* e un personaj de basm; *Trece pe stradă un plimbă-mapă* – sau prin mai multe cuvinte coordonate între ele – *Costică, Vasile și Petrică* sunt foarte buni meseriași (subiect multiplu) – caz în care s-ar putea confunda cu complementul sociativ, dar confuzia poate fi eliminată având în vedere *regula acordului cu predicativul*.

- Atenție la *subiectul suspendat*, care e subiectul unei propoziții contrase (suspendate) pe parcursul comunicării, caz în care e necesară operația de *întregire a propoziției contrase* (un exemplu dat de A.Hazgan, din Eminescu: „Împăratul, de zid strașnic ce avea...

Fereștile sta deschise”, în care *împăratul* e un subiect suspendat, fără relații de acord necesare cu predicatul *sta deschise*, fiind subiectul propoziției contrase „Împăratul avea ziduri strașnice și de aceea fereștile sta deschise”).

- Atenție la valoarea predicativă a unor moduri nepersonale (*gerunziul* și *infinitivul*), atunci când exprimă acțiuni *independente* și *successive*, atribuite unor subiecte proprii și care nu pot fi, logic, circumstanțe ale acestor acțiuni, nu provin din propoziții subordonate și deci sunt propoziții gerunziale, cu predicat gerunzii sau infinitive (după caz).

- Atenție la funcția sintactică a verbelor semiauxiliare (precum *a sta*, *a începe*, *a însemna*, *a rămâne* etc.), care pot fi, în funcție de contextul comunicării, predicative, dar și *insuficiente* sub aspect predicativ, deși; sunt la moduri personale, având nevoie de alte verbe (Elevul *stă* [e așezat] în bancă – aici *stă* e predicat verbal: Ei *stă să plece* [aici *stă* e insuficient semantic și formează predicatul împreună cu verbul *să plece*]; la fel: *Rămâne* acasă și *rămâne să decidă* etc.).

- Atenție la verbele *a fi* și *a avea*, care, de asemenea, în funcție de context, pot fi *predicate verbale*, când arată *existența*, respectiv, *posesia*, dar și verbe copulative (a fi), auxiliare sau semiauxiliare.

- Atenție la unele adverbe care pot avea valoare verbală (desigur, negreșit, firește, fără îndoială) și care cer propoziții subordonate subiective; acestea pot fi și *cuvinte incidente* (ex.: E, *negreșit*, un mare succes).

- Atenție la confuzia ce se poate face între *predicatul verbal* exprimat printr-un verb la *diateza pasivă* și *predicatul nominal* cu nume predicativ exprimat printr-un adjectiv participial (ex.: Elevul *este supărat* - predicat nominal, în care numele predicativ are valoare adjectivală și: Elevul *este supărat* de colegul său de bancă – predicat verbal, pentru că verbul este la diateza pasivă, iar *supărat* are valoare verbală), în acest caz, important este să se constate dacă există sau nu un complement de agent (exprimat sau subînțeles).

După analiza părților principale de propoziție, se continuă cu părțile secundare (întâi cu cele din grupa subiectului, apoi cu cele din grupa predicatului). Gerunziile, infinitivele, participiile formează părți de propoziție.

- Atenție la identificarea *complementului direct* și la *complementul de agent* (primul nu există decât după *verbe tranzitive*, celălalt apare numai în funcție de verbul la diateza pasivă sau de adjectiv cu sens pasiv).

- Un rol orientativ îl pot avea, apoi, particulele sau locuțiunile care preced părțile secundare (*complementul opozițional* prin *în loc de*; *complementul de mod comparativ* prin prezența unor adverbe corelative: *ca, precum, cât, atât - cât, așa - cum, cu cât - cu atât* ș.a.).

- *Elementul predicativ suplimentar* se identifică având în vedere dubla subordonare nume-verb.

- Vocativele, construcțiile incidente, cuvintele de umplură, ticurile verbale (*nu-i așa, vasăzică* etc.) nu au funcție sintactică.

- De obicei, analiza părților de propoziție se îmbină cu analiza morfologică și cu considerații de ordin stilistic (după caz). *Algoritmul* analizei unei părți de propoziție este, în general, identic cu algoritmul analizei morfologice a unei părți de vorbire, cu precizarea că el începe prin stabilirea funcției sintactice.

Ilustrarea relațiilor dintre părțile de propoziție se realizează prin folosirea de *sublinieri* și *scheme*.

• Analiza sintactică a frazei

Obiectul analizei, în acest caz, este un enunț cu mai multe predicate, deci cu mai multe propoziții, unite prin înțeles (adică o *frază*). Formează o frază textul în care e prezentă vorbirea directă după un verb declarandi, propozițiile subordonate în scop stilistic, perioada (frază lungă) segmentată prin punct și virgulă (;).

Analiza frazei parcurge următoarele *operații*:

1. Precizarea *numărului* propozițiilor (prin aflarea și sublinierea predicatelor: exprimate, subînțelese sau eventual, eliptice).
2. *Delimitarea propozițiilor* și numerotarea lor.
3. *Identificarea felurilor* propozițiilor (principale, secundare; felul secundarelor).
4. Stabilirea *raportului dintre ele*,
5. Realizarea *schemei* (care ilustrează, grafic, organizarea internă a frazei).

În efectuarea acestei operații, se impune :

1. Pentru stabilirea *numărului propozițiilor* :

- Atenție la *aflarea predicatelor* (care pot fi exprimate prin *verbe predicative la mod personal; locuțiuni și expresii verbale cu verbul la mod personal; adverbe și interjecții predicative*; uneori prin *verbe la mod nepersonal*: gerunziu și infinitiv, când au subiect propriu, altul decât subiectul propoziției regente – Voi *muncind*, ei pot lenevi -, sau când exprimă acțiuni ce nu sunt circumstanțe și nu pot fi circumstanțe ale acțiunii verbului regent) ; în același timp cu aflarea predicatelor se caută și subiectele; apoi se impune *precauție față de verbele auxiliare și semiauxiliare* (*a fi, a avea, a sta, a deveni, a însemna, a rămâne* etc.), care, deși la moduri personale, nu formează niciodată singure predicatul.

2. *Delimitarea propozițiilor*

- Începe prin *încercuirea cuvintelor de legătură* (elementelor joncționale): conjuncții, locuțiuni conjuncționale, pronume și adverbe relative, aflate, de regulă, la început de propoziție; în cazul a două conjuncții diferite, nu se încercuiesc împreună, pentru că fiecare introduce altă propoziție; se impune atenție în cazul lipsei elementelor joncționale (juxtapunere sau parataxă), precum și în cazul când conjuncțiile se află în interiorul propoziției pe care o introduc; *indicațiile punctuației* ne pot orienta în delimitarea propozițiilor, mai ales în cazul *propozițiilor intercalate* și al *incidentelor* (separate de obicei prin virgulă sau prin paranteză).

Numerotarea propozițiilor se face în ordinea apariției lor în frază, iar delimitarea lor poate fi marcată prin linii oblice (/).

3. *Recunoașterea felului propozițiilor* se face după anumite criterii:

- *Înțelesul* propozițiilor (propozițiile principale au, în general, înțeles deplin, propozițiile secundare sunt subordonate și semantic și formal altor propoziții; atenție la situațiile când sunt *propoziții principale insuficiente* și la *propozițiile principale legate* de altele (ex.: *Mai rău/să fii sărac și curat...*, *Mai rău* e propoziție principală, dar nu are înțeles deplin, lipsindu-i subiectul – expresia impersonală [*e*] *mai rău* -, subiectul ei fiind o propoziție subordonată subiectivă: *să fii sărac...*);

- La stabilirea felului propozițiilor secundare se impune aflarea termenului *regent* din altă propoziție de care se leagă semantic, felul lor depinzând: de *natura termenului regent* (verb, altă parte de vorbire) și de *natura determinării* sau a *circumstanței exprimate*; atenție deosebită solicită stabilirea secundarei *subiective* (cerută frecvent de un verb sau expresie impersonală din regentă) și a secundarei *predicative* (care urmează obligatoriu după un verb copulativ: *a fi, a deveni, a ajunge, a ieși* etc.); atenție impune, apoi, cazul în care unele propoziții secundare depind de *o întreagă regentă* (nu de un singur cuvânt al acesteia) și uneori chiar de *două regente* (ex.: A fugit pe neașteptate/ să nu-l surprindă colegii; aici, propoziția secundară depinde de întreaga propoziție regentă, depinzând și de predicatul regentei, și de adverbul complement pe *neașteptate*); și întrebările pot ușura stabilirea felului propozițiilor, dar acest criteriu este nesigur, ca și orientarea după elementele joncționale, pentru că sunt puține *cuvinte de legătură* specializate pentru a introduce anumite propoziții secundare; (cum sunt *deși, cu toate că, măcar că*, pentru concesive), majoritatea lor introduc diferite propoziții secundare (ca în cazul conjuncției *dacă*, prin care se pot introduce: subiective, complete directe, complete indirecte, circumstanțiale – temporale, cauzale, concesive, condiționale); în cazurile dificile, recunoașterea felului propozițiilor secundare poate fi ușurată prin *procedeul substituției* unor elemente joncționale, de asemenea, prin *procedeul contragerii și parafrizei*. Când în frază există *incidente*, ele trebuie eliminate, pentru că, prin simplificarea frazei, apare mai clar înțelesul ei de bază.

4. Relațiile dintre propozițiile frazei

- Se stabilesc simultan cu recunoașterea felului lor, *schemele* fiind, și în acest caz, de mare utilitate, mai ales când sunt însoțite de *discuții*, care justifică stabilirea poziției propozițiilor în ilustrația schematică.

Analiza ortografică

Obiectul analizei ortografice îl constituie aspectele *scrierii corecte* a fenomenelor lingvistice care se manifestă la diferite niveluri ale limbii: fonetic, lexical, morfologic și sintactic. În procesul dezvoltării capacității elevilor de a comunica, *în scris*, în mod corect și eficient, preocuparea profesorilor (indiferent de disciplina îmbrățișată, dar în mod deosebit a acelora de limba și literatura română) pentru însușirea cunoștințelor, priceperilor și deprinderilor ortografice și de punctuație este de o foarte mare importanță și trebuie să fie prezentă în fiecare activitate didactică desfășurată cu elevii (în special, în *lecțiile* de toate tipurile), această preocupare fiind, de fapt, una din sarcinile de bază ale studierii limbii în școală, având în vedere și principiul fundamental care stă la baza acestui proces, și anume că *studierea limbii în școală nu se realizează ca scop în sine, ci ca mijloc* de dezvoltare a *performanțelor practice, de folosire corectă a sistemului limbii în diverse situații de comunicare*. Baza însușirii normelor ortografice este *modernizarea studierii limbii române*. De aici, rezultă și caracteristica dominantă a *analizei ortografice*: e o metodă *complexă*, în sensul că în demersul ei didactic se interferează operații din celelalte tipuri de analiză (fonetică, lexicală, morfo-sintactică și stilistică).

În însușirea normelor ortografice, precum și a celor de punctuație, o importanță capitală o au cunoștințele temeinice din domeniul *foneticii, morfologiei și sintaxei*, fără a neglija, sub nici un motiv, rolul *ortoepiei*, mai ales în prevenirea greșelilor de ortografie, în special în clasele mai mici, eu elevi veniți din diferite zone lingvistice, cu pronunții regionaliste. De aceea, metodele de bază pentru însușirea deprinderilor ortografice sunt: *analiza ortografică* (a diferitelor fapte de limbă de la nivel fonetic, lexical, morfo-sintactic), însoțită, sistematic, de *metoda exercițiilor*.

Algoritmul analizei ortografice este identic cu acela al oricărei analize:

- identificarea *ortogramelor* (în funcție de natura lor: fonetico-morfo-sintactică);
- stabilirea *componentelor gramaticale* ale acestora;
- constatarea modului *organizării silabice* a componentelor

- faptelor în discuție;
- precizarea *marcării în scris* a diverselor componente ale ortogramelor;
 - stabilirea conformității pronunției elevilor (dacă e cazul) cu normele pronunției literare;
 - *aplicarea normelor* prin diverse exerciții.

Analiza ortografică își are locul în oricare moment al lecției de limbă (chiar și de literatură), sub forma unei analize scurte (fulger), și în lecțiile speciale de formare a priceperilor și deprinderilor ortografice, într-o formă dezvoltată, când, de obicei, se însoțește și cu mijloace didactice ca *scheme* și *tabele* ortografice.

Analiza punctuației

Obiectul acestei analize îl constituie utilizarea corectă a normelor privind punctuația în propoziție și frază. Ea trebuie să se ocupe, mai ales, de situațiile care duc la folosirea incorectă a unor semne de punctuație de către elevi. Cauza principală a erorilor este tot însușirea superficială a cunoștințelor gramaticale (de sintaxă în mod special). De aceea, *analiza punctuației* trebuie însoțită, sistematic, de *analiza sintactică*. Iată situațiile care impun o atenție specială în analiza punctuației:

- folosirea *virgulei*;
- utilizarea *punctului*, a *semnului întrebării*, a *semnului exclamării*, a *semnelor citării*, a *liniutei de dialog* nu ridică probleme deosebite elevilor;
- folosirea *punctului și virgulei* (;), a *două puncte*, *parantezele*, *cratima* și *apostroful* mai creează unele dificultăți, ceea ce impune analiza lor prin apelul la cunoștințele gramaticale.

Ca și în cazul analizei ortografice, se poate apela la *analiza punctuației* în cazul oricărei lecții, de câte ori se ivește prilejul, în studierea unor fapte de limbă sau când se constată, în scrierea elevilor, abateri de la folosirea corectă a normelor de punctuație.

Obiectul acestei analize este *expresivitatea* faptelor de limbă aflate la diversele niveluri ale ei (fonetic, lexical, morfo-sintactic). Știut este faptul că limbajul are o dublă funcție (vezi Tudor Vianu, „Dubla intenție a limbajului și problema stilului”, studiu introductiv la *Arta prozatorilor români*), una *tranzitivă* (de comunicare neutră a informației) și una *reflexivă* (de comunicare a proiecției subiectivității locutorului/emițătorului). Așadar, emițătorul *comunică* și *se* comunică, folosind sistemul limbii într-un mod personal. Stilul constă, după autorul citat, în marcarea, prin diverși indici textuali, a funcției reflexive (autoreflexive) a vorbitorului. La ora actuală, analiza stilistică în școală rămâne la discreția disponibilităților, preferințelor unor profesori, dar n-a devenit încă o activitate didactică sistematic efectuată.

Nivelurile comunicării supuse analizei stilistice sunt:

- *nivelul fonetic* (cu expresivitatea unor fapte precum: distribuirea sunetelor, cu vecinătățile lor – hiat, aliterație, asonanță; articulația – neglijată sau insistentă; accentuarea; intonațiile; debitul enunțării; simbolismul fonetic; armoniile imitative);
- *nivelul grafematic* (dispoziția paginii: multe sau puține alineate, alineate scurte sau ample; felul caracterelor folosite: majuscule în mijlocul frazei, sublinierea unor cuvinte, propoziții, fraze întregi; punctuația);
- *nivelul lexical* (urmărindu-se valorile expresive ale cuvintelor din fondul principal lexical, ale neologismelor, arhaismelor, provincialismelor, decalcurilor; ale lexicului popular, al meseriilor);
- *nivelul morfologic* (expresivitatea părților de vorbire mai frecvent folosite, preferința pentru anumiți termeni: abstracți, concreți, particulari; termenul propriu sau cel figurat; sinonimele folosite; flexiunea nominală, verbală - temporală și modală -, prezentul - istoric, atemporal -, imperfectul - evocării sau al modestiei);
- *nivelul sintactic* (faptele expresive sugerate de *topică* - normală sau dislocată; dispunerea propozițiilor: coordonare - prin conjuncții, sau juxtapunere -, subordonare; cuvintele sintagmatice (evitate sau preferate); structura enunțurilor (simple sau arborescente); unitățile suprasegmentale, contextuale: narațiunea, anecdota, parabola,

descrierea, portretul, dialogul, monologul, solilocviul etc);

- nivelul *figurativ* (tropi, figuri de stil: metafora, sinecdoca, metonimia, personificarea, alegoria și toate celelalte).

În toate aceste cazuri, *stilistica limbii vorbite* trebuie completată cu *stilistica literară*.

Se impune ca, indiferent de felul analizei lingvistice operate, analiza expresivității faptelor de limbă cercetate *să nu lipsească*, bineînțeles, după caz (adică dacă faptele respective prezintă interes și din acest punct de vedere).

Algoritmul analizei stilistice este foarte puțin luat în discuție atât în manuale școlare, cât și în instrumentele didactice extrașcolare. Faptul acesta se poate datora dificultății delimitării rigide a unor etape on examinarea textului literar (care este aproape exclusiv analizat în majoritatea lucrărilor respective) și eșalonării lor într-o formulă simplificatoare (din nou complexitatea textelor beletristice vine în contradicție cu o astfel de încorsetare), care nu poate ține seama de diversitatea extraordinară a unor asemenea texte. Dacă însă modul de abordare prefigurat de algoritm este suficient de general și de elastic, putând fi adaptat specificului textului analizat, neajunsurile semnalate se estompează. Oricum, este de preferat, în etapa însușirii noțiunilor și abilităților stilistice, o simplificare didactică „asaltului” dezordonat, pe toate planurile, cu toate metodele și procedeele simultan, concluzionând înainte de a descrie analitic și găsind câte un detaliu mai mult sau mai puțin semnificativ după ce s-a realizat sinteza. Ulterior acestei perioade de inițiere și după o îndelungă exersare asupra diverselor tipuri de texte, strategia analizei se impune de la sine, în funcție de specificul textului (stil funcțional, gen, dimensiuni, individualitate stilistică etc.) și de modalitățile de analiză proprii analistului (care însă numai în aparență pot fi lipsite de ordine, în faza de laborator fiind supuse, explicit sau implicit, unui plan prestabilit). În spiritul celor de mai sus, propunem un **algoritm general** al analizei sintactice, care poate fi transpus în diverse **strategii specifice**, adaptate situațiilor textuale concrete.

Lectura/ascultarea (sau chiar **vizionarea**, în cazul transpunerii în spectacol) textului cu parcurgerea tuturor momentelor descrise în cadrul **strategiei receptării** (documentarea sumară, pregătirea, notarea unor elemente semnificative și a unor impresii, reflecția

asupra diverselor aspecte ale textului etc.). Să nu uităm că cineva a considerat criticul **un cititor avizat**, care citește și recomandă celorlalți ce a citit. Un element esențial în parcurgerea acestei etape (care nu se regăsește în etapa corespunzătoare a analizei gramaticale, lexicale sau fonetice) este **receptarea textului din perspectiva destinatarului** („trăirea” efectelor lui informative, expresive, persuasive și, mai ales poetice).

Situarea provizorie a textului citit în structura și stratificarea stilistică (stabilirea **stilului funcțional și a genului** acestuia, a **nivelului și registrului stilistic**), ca și în tipologia compozițională (text **descriptiv, expozitiv, narativ, normativ, poetic, dramatic** etc.), prin impresie globală și caracterizare sumară.

Identificarea mărcilor stilistice este o etapă complexă care subsumează mai multe operații ce pot fi făcute **succesiv** sau **simultan**. Este vorba de găsirea **faptelor de limbă și de arhitectură compozițională cu potențial stilistic** și descoperirea **valorilor stilistice pe care le marchează**. Faptele de limbă menționate pot fi cuvinte, expresii, îmbinări, construcții care, luate **individual**, în **contextul** din care fac parte, reprezintă o **deviere** în raport cu **norma supraordonată (comună, dacă urmărim identificarea unui stil supra-individual și colectivă, caracteristică stilului supra-individual, dacă urmărim elementele stilistice individuale)**, fie prin reliefarea unei **conotații latente**, fie printr-o **mutație semantico-stilistică** catalogată sau nu ca o **figură de stil**. Ele pot fi însă și elemente lingvistice care individual nu se abat de la utilizarea caracteristică normei supraordonate (de regulă comune), fiind deci **neutre stilistic**, dar prin **abundență** (frecvență mai mare ca în alte categorii de texte), prin **prezență redusă** sau prin **lipsa totală** diferențiază textul respectiv de alte texte. Deși ambele categorii au la bază **selecția lingvistică** (în primul rând **lexicală**), prima categorie realizează **abaterea** în mod preponderent prin **inovație**, prin **opoziție** directă cu norma comună, în timp ce a doua obține efectul **devierii** prin **ierarhizarea funcțională (reliefare sau estompare)**, prin **diferențiere** față de normă. A se avea în vedere, pentru primul caz **folosirea figurată** a cuvintelor, formelor, și îmbinărilor, iar pentru al doilea caz dominanța sau lipsa din text a unor cuvinte neologice, arhaice, regionale, populare, argotice etc. a unor părți de vorbire (substantive, adjective,

verbe etc.), categorii de părți de vorbire (substantive abstracte, adjective apreciative, verbe de mișcare, conjuncții coordonatoare etc.), categorii gramaticale (genitivul, vocativul, gradele de comparație, indicativul, prezentul, persoana a III-a, numărul plural etc.). Primul grup de fapte este mai folosit în stilul beletristic, în textele poetice, iar cel de-al doilea grup caracterizează îndeosebi stilurile non-artistice. **Aspectele de arhitectură compozițională** se referă la organizarea textului pe volume, părți, secțiuni, capitole, paragrafe, alineate, versuri, strofe, acte, scene, cicluri, monolog, dialog, secvențe descriptive, narative, demonstrative etc.).

Marcarea stilistică a faptelor identificate poate să fie **generală** (tehnic-științific, publicistic, juridico-administrativ; subiectiv, obiectiv; solemn, cult, discursiv, colocvial, expresiv), **particulară** (descriptiv, informativ-expozitiv, narativ, evaluativ-interpretativ, normativ, persuasiv, poetic, dramatic etc.) sau **individuală** (stilul poetic eminescian, povestirea sadoveniană, specificul textului dramatic al lui Caragiale, stilul pastelurilor lui Alecsandri sau al psalmilor lui Argezi, oratoria lui Titulescu, textul istoric subiectiv al lui Iorga etc.). Cea mai dificilă este descoperirea valorilor estetice, expresive, poetice ale faptelor cu potențial stilistic, întrucât acestea sunt implicite, polivalente, solidare (se valorizează convergent, global, unitar, nu pot fi întotdeauna izolate din context și descrise separat).

Sinteza stilistică, prin cumularea, corelarea, convergența valorilor stilistice individuale ale faptelor de limbă sau arhitectonice. Și aici se aplică metode diferite: devierea prin inovație se evaluează în mare parte prin impresia (subiectivă) a analistului-receptor, diferențierea prin uz se „măsoară” prin ierarhii statistice (frecvență medie, distribuție, variabilitate, stabilitate) comparative (cu norma supraordonată sau cu texte din același gen), specificul arhitectural prin raportare la tipicul de organizare al diferitelor categorii de texte. În toate situațiile însă, faptele stilistice sunt ordonate după **gradul de relevanță** (unele sunt esențiale, definatorii, polarizând în jurul lor pe celelalte, altele sunt numai elemente de coloratură, de cadru exterior), după **originalitate, distinctivitate, performanță** în cadrul clasei din care fac parte. Sinteza este așadar atât o operație de cuantificare, cât și, mai ales, o operație de calificare, în care gustul, simțul stilistic

evaluativ al analistului este determinant. Tot în această etapă se apreciază **calitățile stilistice generale și particulare** ale textului examinat.

Raportarea tipului de text și a performanțelor lui **stilistice** la intenția autorului, la conținutul și mesajul textului, la valoarea lui internă (funcțională, de conținut, ideatică, normativă, comunicativă, estetică etc.), pentru a se stabili **gradul de armonizare** a celor două planuri în realizarea **valorii globale** a textului evaluat (respectiv în configurarea originalității și performanței, în cazul stilurilor individuale).

Structurarea și redactarea comentariului stilistic nu reprezintă o simplă transpunere, inventariere, consemnare a faptelor, ideilor, aprecierilor strânse în etapele anterioare, ci o prezentare clară, concisă (dar cuprinzătoare), coerentă, sugestivă, convingătoare a specificului stilistic al textului. Ea poate îmbrăca forme mai didactice, mai neutre sau mai subiective, mai participative, în funcție de opțiunea și înclinațiile analistului. **Argumentarea și probarea prin exemple** a afirmațiilor și aprecierilor conferă accesibilitate și credibilitate întregului demers.

În finalul secvenței dedicate **stilisticii didactice**, recomandăm încă o dată folosirea ei complementar capitolului general de stilistică și exersarea pe o mare diversitate de texte. De altfel, demersul stilistic, fie el teoretic sau aplicativ, nu poate fi performant decât dacă înglobează în mod specific analiza/construcția fonetică, pe cea lexicală și, mai ales, pe cea gramaticală, a căror corolar este.

Bibliografie

1. **Academia Română**, Institutul de lingvistică „Iorgu Iordan – Al. Rosetti”, *Dicționarul ortografic, ortoepic și morfologic al limbii române (DOOM)*, ediția III-a revăzută și adăugită, Editura Univers Enciclopedic, București, 2022.
2. **Academia Română**, Institutul de lingvistică „Iorgu Iordan – Al. Rosetti”, *Gramatica limbii române, vol. I-II*, Editura Academiei Române, București, 2005.
3. **Academia Română**, Institutul de lingvistică „Iorgu Iordan – Al. Rosetti”, *Gramatica de bază a limbii române*, Editura Univers Enciclopedic, București, 2016.
4. **Academia Română**, *Gramatica limbii române, vol. I, II*, Ediția a II-a, Editura Academiei, București, 1963.
5. **Andrei M., Ghiță I.**, *Limba română. Fonetică, lexicologie, gramatică, stil și compoziție, exerciții*, Editura Didactică și Pedagogică, București, 1983.
6. **Avram Mioara**, *Gramatica pentru toți*, Editura „Humanitas”, București, 2001.
7. **Bahnaru Vasile**, *Lexicologia practică a limbii române*, Editura Știința, Chișinău, 2013.
8. **Bărbuță I., Cicală A., Constantinovici E., Cotelnic T., Dârul A.**, *Gramatica uzuală a limbii române*, Editura „Litera”, Chișinău, 2000.
9. **Bejan Dumitru**, *Gramatica limbii române. Compendiu*, Cluj, 2005.
10. **Brâncuș Grigore, Găitânaru Ștefan**, *Limba română. Modele de analiză gramaticală*, Editura „Coresi”, București, 1994.
11. **Ciornâi I., Matcovschi I.**, *Limba română, V. I-II*, Chișinău, 1992.
12. **Constantinescu S.**, *Exerciții și analize gramaticale*, București, 1988.
13. **Crăciun Corneliu**, *Metodica predării limbii și literaturii române în gimnaziu și în liceu*, Ediția a VIII-a: Editura Emia, Deva, 2020.
14. **Crăciun Corneliu**, *Metodica predării limbii române în învățământul primar*, Ediția a VI-a: Editura Emia, Deva, 2018.
15. **Dârul Alexandru**, *Schițe de gramatică funcțional-semantică a limbii române*, Chișinău, 2002.
16. **Dimitriu C.**, *Tratat de gramatică a limbii române*, Iași, 1999.
17. **Dimitriu Corneliu**, *Compendiu de Gramatică Românească modernă clasică*, Casa Editorială „Demiurg”, Iași, 2004.
18. **Eftenie Nicolae**, *Introducere în Metodica studierii limbii și literaturii române*, Ediția a II-a, Editura Paralela 45, 2001.

19. **Filipescu Puiu; Bostan C.**, *Ora de limba română*, Editura Moldova, Iași, 1994.
20. **Goga M.**, *Limba română. Fonetica și fonologia, lexicologie și stilistică*, Editura Dacia, Cluj-Napoca, 1996.
21. **Goia Vistian; Drăgătoi, I.**, *Metodica predării limbii și literaturii române*, E.D.P., Cluj, 1995.
22. **Ilie Emanuela**, *Didactica limbii și literaturii române*, Editura Polirom, Iași, 2020.
23. **Ivănuș Dumitru** (și colab.), *Metodica predării limbii și literaturii române în gimnaziu și liceu*, Ediția a II-a, în „Limba română”, №2 (44), anul IX, Chișinău, 1999.
24. **Lăudat I.D.** (coord.), *Metodica predării limbii și literaturii române*, E.D.P., București, 1973.
25. **Lăzărescu Rodica**, *Limba română*, Editura „Niculescu”, București, 1998.
26. **Neamțu G.G.**, *Teoria și practica analizei gramaticale*, Editura „Echinocțiu”, Cluj, 1999.
27. **Pană Dindelegan Gabriela**, *O gramatică a limbii române altfel*, Editura Univers Enciclopedic, București, 2021.
28. **Pană Dindelegan Gabriela**, *Dicționar de interpretări gramaticale*, Editura Univers Enciclopedic, București, 2020.
29. **Parfene Constantin**, *Metodica studierii limbii și literaturii române în școală* (ghid teoretico-aplicativ), Editura Polirom, Iași, 1999.
30. **Plett H. F.**, *Știința textului și analiza de text*, Editura „Univers”, București, 1983
31. **Popescu Ștefania**, *Gramatica practică a limbii române cu o culegere de exerciții*, Ediția a V-a, Editura „Orizonturi”, București, 1995.
32. **Roz Felicia**, *Limba română (între joc și gramatică)*, Editura „Niculescu”, București, 1997.
33. **Soare Hadrian, Soare Gheorghe**, *Gramatica didactică a limbii ro-mâne (cu noțiuni de fonetică și de vocabular)*, Editura Carminis, 2021.
34. **Șerban Daniela**, *Ora de limba română – atelier al minții și al sufletului. Strategii didactice utilizate în dezvoltarea aptitudinilor de cunoaștere și înțelegere*, Editura Sfântul ierarh Nicolae, Brăila, 2010.
35. **Temelie Anghelescu N., Constantinescu Silviu**, *Analize gramaticale*, Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1985.
36. **Toma I.**, *Limba română contemporană. Privire generală*, Editura „Niculescu”, București, 2001.

Cuprins

Tipuri și tehnici de analiză lingvistică	3
Analiza fonetică	4
Analiza lexicală	5
Analiza morfologică	5
Analiza sintactică	17
Analiza ortografică	22
Analiza punctuației	23
Analiza stilistică	24
Bibliografie	29

Навчальне видання

МЕТОДИКА ВИКЛАДАННЯ РУМУНСЬКОЇ МОВИ

**Методичні рекомендації
для виконання лінгвістичного аналізу в ЗЗСО
(румунською мовою)**

Укладач Тодошук В.Г.

Підписано до друку 11.05.2022. Формат 60x84/16.

Папір офсетний. Друк різнографічний. Ум.-друк. арк. 1,9.

Обл.-вид. арк. 2,0. Тираж 20. Зам. Н-057.

Видавництво та друкарня Чернівецького національного університету

58002, Чернівці, вул. Коцюбинського, 2

e-mail: ruta@chnu.edu.ua

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК №891 від 08.04.2002 р.